

Közös magyar—szovjet vizsgálat a Tiszán

A kölcsönös együttműködési megállapodás keretében közös magyar—szovjet vizs-mintavételt és vizsgálatot tartottak kedden, tegnap a Tisza Tiszabecs—Vitok és Záhony—Csap határszelvényében.

A munkát az ungvári és a Felső-tiszavidéki Vízügyi

igazgatóság vízminőségvédelmi szakértői végezték. A vizs-mintát kémiai vizsgálataknak vetik alá, s megállapítják a víz minőségét, esetleg szennyeződésének mértékét. Az eredményekről kölcsönösen tájékoztatják egymást a határmenti vízügyi igazgatóságok. (MTI)

Vendégszereplés

Hazaérkezett tizenhat napos, sikeres lengyelországi vendégszerepléséről Szeged egyik legrangosabb amatőr színjátszó együttese, az Egyetemi Színpad. Paál István, a csoport rendező-vezetője elmondta, hogy tizenegy alkalommal léptek fel a lengyelországi városokban Petőfi rock című összeállításukkal. E darabjukat mutatják be a wroclavi fesztiválon is, ahol az ázsiai, az amerikai és az európai földrészek 15 országából érkezett amatőr együttesek léptek színpadra.

Magánügy-e a magánház?

Milyen a szegedi stílus?

Ízlések és pofonok különbözőek — mondogatjuk gyakran. S hogy kinek milyen lakóház tetszik, az is ízlés dolga, és emberét válogatja. Nemrégiben megkért egyik ismerősöm, hogy menjek el vele a szomszédos lakótelepre, ahol családi házakat építenek. Körül akart nézni, mivel ő is építkezni szeretnének. A baktói részben gomba módra szaporodnak a házak. A többség sátorot-tós. Kértem az ismerőst, hogy milyen házat szeretnének felépíteni.

— Olyasféle sátorot-tóset — mutat az előttünk levő, félig kész házra. Nézem az épületet, a szokványos megoldás. Megpróbáltam kifürkészni az elhatározás indítékát. Sajnos, nem sokra mentem. A válasz ennyi: — Csak.

Az ízlés formálása

A szakembert faggatom, van-e valamiféle magyar típus stílus a családi házak építésében. A válasz rövid: nincsen. Persze történelmi, társadalmi háttere van a lakásépítésnek is. Bálo László építésmérnök tanárosa magyarázza, hogy milyen indítékai voltak a sátorot-tós épület kialakulásának. Szeléttörzseket készített hevenyészve, milyen volt a földbirtokos kastélya, egy-, vagy kétszintes, középtűrt tornyos. Ezt az épületet irigkedve nézte a birtokosréteg után következő státusz, az intézők, az uradalmi jószágigazgatók társadalmi, s megpróbálta utánozni gazdája építményét. Természetesen akkorát nem építhetett más anyagi helyzete és a társadalmi ranglétrán elfoglalt helye miatt sem. Hasonlót és kisebbet igen. Meghagyta a középső rész kiugró díszét, az oldalak hossza jelentősen megcsappant. A földműves, aki kicsiny birtokán gazdálkodott, árgus szemekkel figyelte az intéző és a nála előbb álló réteg élet- és lakáskörülményeit. Ők is igyekeztek megközelíteni azokat, legalábbis külsőségeikben. Státusz és pénz híján csak az építmény középső része maradt meg, az a sátorot-tó, amelyet mindenütt megtalálhatunk.

Kiderül aztán a beszélgetés során, hogy bizonyos táj-jelleg mégis felfedezhető a családi házak területén is. A szegedi táj ismert és szép házikója: a nyeregűtős, díszes oromzatú, tornácos, földszintes épület.

Az Építészeti és Városfejlesztési Minisztérium építészeti és építésfelügyeleti fő-

osztályának égisze alatt néhány évvel ezelőtt gondosan felmérték, milyen is hazánkban a magánlakás-építés és -tervezés színvonala. A szakemberek által összeállított tanulmányban elmondják gondolataikat, bajainkat. A kis fizetésekből megvásárolható, hogy a magyar családiház-építésre évszázadokig a konyhára szervezett; szobakonyha-kamra helyiségekből álló lakás volt a jellemző. Ez főként téglalap alaprajzú, egytraktusos épületként jelent meg. Nem volt sokkal kedvezőbb a helyzet a vidéki értelmiség és kispolgárság családi lakóház-építkezéseinek sem. A különbség többnyire a zárt sorú beépítési módban és a helyiségeket követő, körülbelül féltraktusnyi nyitott verandában volt érzékelhető. Az idézett tanulmányban is elmondják, amit az előzőekben Bálo László mérnök magyarázott, hogy a második világháború előtt — a családiház-építéssel leghaladóbb példát kivéve — uralkodónak volt mondható a kispolgári ízlésseléggel agyon-tűzdelt lakóépület-formába kényszerített, lecsökkenyészített kastélyalaprajz, ebéd-lóval, szalonnal, hálószobával és konyhából nyitott cseleedszobával. Az egyik oldalra az ürhatnáság dagályos elemei, a másik oldalra pedig az igénytelen „ONCSA és FAKSZ” akciós házak, illetve telepek.

Kik építkeznek?

A kérdésre könnyű válaszolni: majdnem mindenki építkeznek. Az indítékok azonban igen szerteágazóak. A családi házat építők között általában két fő csoportot lehet megkülönböztetni. Az egyikbe azok tartoznak, akik faluról városba, illetve tanáról a faluba, vagy a városba települnek. Ezek a családok még nem szakadtak el egészen korábbi életformájuktól, az állattartástól és a kertgazdálkodástól. Új környezetükben is követik a régit, nagyobb telket vásárolnak, gazdasági épületeket emelnek az udvarban, vagy a kert végében, és a jelentősebb területű, 300—400 négyzetméteres kertben megpróbálnak kertészkedni. A nagyobb telekkel együtt a falusi életformát tükröző lakás megvalósításába fognak: nagy konyha és kamra, nagyméretű tornác, vagy zárt előtér, esetleg a lakáshoz közvetlenül kapcsolt terménytároló.

Az építkezők második csoportjába azokat lehet sorolni, akik már a magasabb szintű lakáskultúrát igénylik, ami több és differenciált funkciójú szobából és az települések értékesebb területein kíván építkezni, rendszerint nagyméretű és külsőségeikben is reprezentatív megjelenésű lakóépületek létrehozásával.

Általános tapasztalat, hogy a fiatalabb nemzedék jobban törekszik a korszerűsége, mint az idősebb. A lakásépítkezéseknél mégis döntő a családfo ízlése, szava. Ennek ugyancsak sok oka van; de a legmeghatározóbb az anyagi oldal. A fiatal hába mond véleményt, esetleg tiltakozik, a családfo könnyen odaveti, „az én pénzemből építkezünk.” Pedig érdemes lenne elgondolkodni egy kicsit a családi házon, hiszen az mégsem egy télikabát, nem egy embert szolgál, még csak nem is egy generációt, hanem ami ma épül, azt az utódok is használni szeretnék. Ezért kellene alaposabban körülnézni, s kiválasztani a korszerűt, azt, amely

legjobban szolgálja a család tagjainak igényeit.

Korszerűség és funkció

Végül is melyek azok a motivációk, amelyek meghatározzák, milyen lesz a családi ház? A legdöntőbb nyilvánvalóan az építkező elképzelése. Ő a megrendelő, ő fizet a tervezőnek és a közművesnek. Sokan visszakerdeznék: ha a szegedi tájnak is megfelelő nyeregűtős házat építünk, akkor miként valósul meg a korszerűség, a mai ember igénye. A szakember azt mondja, hogy a megjelenési forma nem zárja ki a korszerűséget az épület belsejéből. Más, a mai technológiának megfelelő építőanyagok felhasználásával, s a funkcionális elrendezéssel ideális lakóházat lehet létrehozni.

Beszélgőpartnerem mondja: — Nem nagykétség, de az építészetben is szükség van bizonyos értelemben filozófiai egyensúlyra; a tartalomra, a formára, a szerkezetre és az anyagra gondolok. Mindig az embert kell természetesen meghatározónak tekinteni.

Az irodalom bőven elmondja, hogy a lakástervezés legigényesebb része a lakásban folyó sokrétű tevékenység, például a pihenés, gyermeknevelés, tisztálkodás, főzés, étkezés, munkavégzés, és így tovább, ésszerű és differenciált különválasztása, a családhoz, a változó életkörülményekhez való alkalmazkodni tudás jelenti a funkcionális igények kielégítését. Mindez a lakások ésszerű alaprajzi felépítésében, a helyiségek elosztásában és egymással való kapcsolatában, alakjában és méreteiben jut kifejezésre.

Alighanem igaz az a megállapítás, hogy igazán jó lakóház akkor születik, ha a tervező mérnök önmaga számára tervez és épít. Kár, hogy nincs ilyen összhang a megrendelő és a tervező között, s a legtöbb tervező könnyen belenyugszik az építkező család meg gondolatlan diktálásába.

Gondolkodási időt!

Vitathatatlan, hogy az új családi házak belsőleg jóval korszerűbbek, mint a régebbiek. A legtöbb helyen fürdőszobát is építenek, jobb az építési anyag, szárazabbak a lakások. De az is igaz, hogy amikor egy család lakásépítkezéshez fog, szinte pillanatok alatt akarja eldönteni leendő háza formáját, lényegét. Olyasmint akar, amilyen a szomszédjéé, amilyen a környezete: legfeljebb még valamivel annál is terjedelmesebbet.

Gondoljunk csak ugyanakkor arra, ha valamelyik családtagnak bútort, vagy akár csak egy pár cipőt akarnak vásárolni, mily alaposan körülnéznek a városban, elmennek egyik áruházból a másikba, míg nagynehezen, hosszas mérlegelés után döntenek. Mennyivel inkább megérdemelné a meditációt, az „utánajárást”, a mérlegelést, a jövőt-menést a családi ház építkezése. Gyakran alaposabbak és körültekintőbbek az emberek ötven-száz forintos cikknel, mint a 300—500 ezer forintos házápítéskor. Magyarozza meg a tervezőt — halljuk az ellenvetést, s ne rajzoljon le akármint. A hatóság meg legyen szigorúbb! — mondják tovább. Ez igaz, de nem egészen. A következő cikkünk a tervezés és a hatósági engedélyezés kérdéseivel foglalkozik.

Gazdag István

Vigyázat, balesetveszély!

Jól teszi, aki a kirakatok helyett az úttestet, a járdát figyeli, amikor jár-kel a városban. Különben könnyen meglepetés érheti a gidresgördős járdákon, utakon. Mint ahogy igen rosszul járt a Takaréktár utca és a Széchenyi tér sarkán, a 8-as számú élelmiszerbolt előtt a közelmúltban egy 10—12 év körüli iskolás fiú is, aki megbotlott a járdából kiálló vascső csonkjában, és az úttestre zuhant. Az volt csak a szerencséje, hogy a feléje közeledő tehergépkocsi sofőrje még fékedni tudott. B. Tiborné leírja, hogy bejelentették a városi tanács vb építési és közlekedési osztályán a hibát, azonban nem javították meg, és mi nap egy idős néni ugyanott elesett.

Szükség volt erre az osztalpra is, hiszen láncorklátót szereltek fel rá a járda mellé. Viszont a lánc több helyütt leszakadt, a korlátok eltörték, letört darabjai balesetveszélyesek. Addig kelene megcsinálni, amíg nem történik súlyosabb sérülés.

Szerkesztői üzenetek

V. Józsefné (Lenin körút). Panaszát utólag kivizsgálni nem tudjuk, mivel nem írta be helyszínen a panasz-könyvbe. Kérjük, hogy ezt mások soha ne mulassza el. Lehet, hogy kellemetlen elkerülni olyan üzletben a panasz-könyvet, ahová naponta jár vásárolni, de mégiscsak ez volna a helyesebb dolog, mert mi nyomozásra nem vállalkozhatunk. A „Kapitány utcai lakosok” aláírással leírt ügyre közöljük, hogy a kivizsgálás nem tartozik hatáskörünkbe. Kölcsönnyugben szíveskedjenek az Országos Takarékpénztár fiókjához fordulni. V. Istvánné: kérjük, panaszát írja meg részletesebben, konkrét adatokkal. Horváth Jánosné, Sándorfalva: a rendelkezés szerint, ha a dolgozó munkaviszonya év közben szűnik meg, a rendes szabadsá-

gának csak a vállalatnál munkaviszonyban töltött időre eső arányos részére tarthat igényt. Ha év közben megy nyugdíjba a vállalat-tól, nem követelheti az egész évre járó fizetett szabadságának kiadását, és azonkívül még egyéb címen egyhavi fizetett szabadságot. Nyugdíj-megállapítását kérnie kell. Kérelmét erre a célra rendszeresített igénybejelentő lapon kell a Társadalombiztosítási Igazgatóságon előterjeszteni. A szolgálati időbe beszámít a táppénzes idő, a fizetett szabadság ideje, valamint a fizetett ünnepnapok is. Tanácsalans jellegű: Ön nem lehet nagylelkű gyermeke rovására! Nem mondhat le a tartásdíjról; nemcsak az emberiség, de a törvény is azt mondja, hogy a szülő köteles eltartani gyermekét, még saját életkörülményeinek rovására is. A gyermektartás nem az ön járandósága, hanem a gyermeké. Az összeg megállapítása végett forduljon a járásbírószághoz, amely soron kívül és díjmentesen tárgyalja a gyermektartási ügyeket.

Kidobott ezer forint

Két hónapja ezer forintért vett gáztűzhelyt ifj. T. Imréné (Gyík utca 16.), s hozzá 615 forintért gázipalackot. Legnagyobb meglepetésére nem kapcsolták be a készüléket, mivel ezt a típust egy miniszteri rendelet szerint már nem szabad bekapcsolni. Kérdése teljesen jogos: szabad-e olyan árut eladni, amellyel azután a vevő semmit sem tud kezdeni? Mert a vevőknek esetleg nincs tudomásuk minden rendeletről, az eladónak pedig tudnia kell, sőt, tovább meggyünk: ne tartson egyetlen üzletvezető sem olyan árut, amelynek használata tilos.

A panasznak ez a része, úgy véljük, közérdekű, hiszen mással is előfordulhat ilyen „tévedés”. Olvasónk viszont nem írta meg, melyik üzletben vette a gáztűzhelyt, ezért csak annyit tudunk javasolni, keresse meg annak az üzletnek a vezetőjét, aki minden bizonnyal panaszára kedvező választ fog adni. Ha nem tudja elérni, hogy megfelelően rendeződjen az ügy, szíveskedjen az Állami Ke-

reskedelmi Felügyeléshez fordulni (Csongrád megyei tanács vb kereskedelmi osztálya).

Téli könyvvásár

Százötvenöt mű három és fél millió példányban

Az idei téli könyvvásárra 17 kiadótól, 155 mű jelenik meg, összesen három és félmillió példányban. A 155 kötet közül 55 szépirodalmi (27 magyar és 28 világirodalmi) alkotás, 62 tudományos és ismeretterjesztő mű, beleértve a gyermekismeretterjesztést is. Az év köztudottan legnagyobb könyvnepszerűsítő akciója alkalmából a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése és az Állami Könyvterjesztő Vállalat közösen sajtótájékoztatót tartott kedden, a zeneművészek klubjában, ahol Boldizsár Iván ismertette a valóban színes és gazdag könyvvásártéket.

A könyvkiadás méltán lehet büszke a lírai kiadványokra, Illyés Gyula, Nagy László, Weöres Sándor és Simon István kötetének egyidejű megjelenése európai viszonylatban is szinte páratlan gazdagságról tanúskodik. Két kötetrel tiszteleg a könyvkiadás a Csokonai-évforduló alkalmából.

Újabb kötetekkel gazdagodik a magyar remekírók sorozata, ezúttal Nagy Lajos válogatott műveit adva közre. Az okortól a

XX. századig, négy évezred költészetéből állította össze a világirodalom legszebb verseit bemutató gyűjteményt Lator László „A világirodalom legszebb versei” című kétkötetes kiadványban.

Talán a szokásosnál is több mű jelenik meg a világirodalom prózájából. Az orosz irodalom nagy klasszikusainak leghíresebb darabjait kínálja az olvasónak az „Orosz dráma klasszikusai” kétkötetes kiadása. Érdekes a művészeti tárgyú könyvek sora.

Az Állami Könyvterjesztő Vállalat jó áruellátással készül sikeresen lebonyolítani a várhatóan nagy forgalmat. Százötvenöt budapesti könyvesbolt mellett 64 pavilon, valamint az üzemekben, gyárakban, intézményekben kétezer könyvtárazománya várja gazdag választékkal a vásárlókat. A téli könyvvásár immár hagyományos eseménye a népszerű könyvsorsjáték is. A mostani, 37. könyvsorsjátékban részt vevők — a több ezer könyvnyeremény mellett — autót, társasutazásokat, vásárlási utalványokat nyerhetnek.